

ANUARIO DE ESTUDIOS MEDIEVALES
45/1, enero-junio de 2015, pp. 475-510
ISSN 0066-5061

IN MEMORIAM

PROF. PRIM BERTRAN ROIGÉ (1948-2014)

El mes de desembre de 2014, i de forma sobtada, ens deixava el Dr. Prim Bertran Roigé, professor titular d'Història Medieval del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona. La mort li va arribar poques hores després que hagués celebrat l'aniversari amb la família, i que els amics li haguéssim desitjat molta felicitat. Per això la notícia encara va ser més colpidora. La seva mort va deixar un buit difícil d'omplir en la família, però també en el Departament, en la Universitat, en el món intel·lectual català en general i en el de les Terres de Ponent en particular.

Els primers estudis superiors que va cursar el Dr. Prim Bertran van ser els de Mestre d'Ensenyament Primari. Sempre ho recordava, no només amb paraules, sinó també amb fets. Només calia assistir a alguna de les seves classes o a una conferència, o participar en un dels viatges que organitzava, per copsar la manera que tenia de transmetre els coneixements, una forma que només un mestre sap fer. El paper de mestre, però, no es feia només palès en forma de lliçons, sinó també en la seva actitud oberta i amatent a les necessitats dels estudiants, en les paraules amables pels passadissos de la facultat, en un somriure, una salutació, en anomenar els estudiants pel seu nom i en conèixer de quin poble venien o on vivien. Només un mestre pot actuar així. La llicenciatura en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona l'any 1973 li donà una formació sòlida que traspasaria sempre en la trajectòria com a professor i com a investigador, formació que es completà amb el doctorat obtingut l'any 1976. Abans, però, havia gaudit d'una beca al Colegio de San Clemente de los Españoles de Bolonya, una estada de tres anys que infondria en ell dues coses: l'amor per la institució universitària, per l'*Alma Mater Studiorum*, i la passió per la cultura italiana en tots els seus aspectes (història, literatura, art, cinema...).

Va desenvolupar la tasca de professor a Lleida i a Barcelona, sempre dins de la Universitat de Barcelona. L'any 2010 va obtenir l'Acreditació com a catedràtic per l'ANECA-Ministerio de Educación. Va compaginar la tasca docent en els estudis de Llicenciatura, Màster, Doctorat i, els darrers anys, en el Grau d'Història, amb les lliçons que impartia als Estudis Hispànics i a les Aules de la Gent Gran, sempre en el marc de la Universitat de Barcelona. El seu mestratge abraçava, en conseqüència, diversos segments d'alumnat. A tots els nivells es preparava les classes amb zel i transmetia els coneixements amb entusiasme, tot canviant els apunts i els materials any rere any i demostrant una gran preocupació per la qualitat de les classes. Aportava a les lliçons les lectures de textos clàssics i de documents, aplicant també allò que vivia amb passió a través de les seves lectures o la seva recerca als arxius: una carta de Carlemany, una decretal d'un papa, un passatge de la *Divina Comèdia*, un comentari sobre els frescos del *Buon Governo* de Lorenzetti, a Siena, o alguna fotografia del

for de Roma li servien per il·lustrar un tema o elaborar magnífics discursos. L'interès per fer millor les classes i incorporar-hi nous plantejaments docents el va portar a participar en diversos projectes d'innovació docent dins del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica entre els anys 2009 i 2014.

Al llarg de la carrera acadèmica, el Dr. Bertran va centrar l'atenció en diverses línies de recerca: la fiscalitat eclesiàstica medieval, les minories confessionals, com és el cas dels jueus, la pobresa i l'assistència, els ordes militars, l'alimentació, l'arqueologia medieval, el comtat d'Urgell, i l'Església catalana i les seves relacions amb el Papat. Algunes d'aquestes línies, com l'arqueologia o la pobresa, es fan més evidents en els primers anys de treball per deixar pas a nous interessos. Altres, però, van acompanyar-lo durant tota la seva trajectòria, destacant per damunt de tot el profund coneixement que tenia sobre la història de l'Església catalana a l'Edat Mitjana i sobre el comtat d'Urgell.

Des de l'any 1986 i fins al 2014, el Dr. Bertran va participar en vint projectes de recerca finançats per institucions públiques, ja fos com investigador principal o formant part de diversos equips investigadors. Així, va treballar al costat de M. Teresa Ferrer i Mallol, Manuel Sánchez, Francesco C. Casula, Antoni Riera, Flocel Sabaté, Pere Verdés, F. Javier Faci, Christian Guilleré, Pere Benito, Max Turull o Jesús Contreras. Els temes dels projectes concreten les línies de recerca, centrant-se sempre en l'època medieval i, a nivell geogràfic, en la Corona d'Aragó, el Principat de Catalunya, els Països Catalans o ampliant l'àmbit a la Mediterrània Occidental. Al costat dels projectes de recerca, cal considerar múltiples estades a l'Arxiu Vaticà, que li van aportar un gran coneixement sobre la Cancelleria Pontifícia, i la participació en excavacions arqueològiques entre els anys 1975 i 1986. També cal tenir present les recerques als arxius catalans, fruit de les quals n'és el profund saber que tenia sobre les fonts documentals generades per la Cancelleria Reial, per l'escripció dels bisbes d'Urgell o per les oficines d'expedició de documents de les diverses institucions municipals que va treballar.

El nivell de recerca del Dr. Bertran el va portar a ser director o codirector de tres tesis doctorals que van ser defensades entre els anys 2005 i 2007, i que van obtenir la màxima qualificació acadèmica. També va dirigir moltes tesines i diversos treballs de recerca de final de màster en el marc del Màster en Cultures Medievales, del qual era professor.

Les publicacions del Dr. Prim Bertran abracen tota la seva carrera acadèmica des del mateix moment en què es va llicenciar en Filosofia i Lletres, amb una clara relació amb l'entorn més immediat, com ara la història de Belcaire d'Urgell, el seu poble, la de molts altres pobles de les terres de Lleida (Verdú, Torres de Segre, Palau d'Anglesola...), o la de l'Església de Lleida o d'Urgell, sense oblidar la col·laboració en l'edició de fonts documentals, entre les quals destaca el butllari de l'Estudi General de Lleida. Les revistes "Hispania Sacra", "Boletín de la Real Sociedad Arqueológica de Tarragona" o "Analecta Sacra Tarraconensis" van rebre els seus primers articles, centrats, principalment, en temes d'història de l'Església o dels ordes militars. Altres articles canalitzaren els altres temes de recerca, alguns d'ells fruit de l'estada al Colegio de España de Bolonya. Els treballs publicats a "Studia Albornotiana" posen de manifest l'interès per explicar la història de l'entorn on va realitzar part dels estudis de doctorat. També les revistes "Urgellia" i "Ilerda", principalment, van acollir els

seus articles sobre les terres de Lleida, el comtat d'Urgell o els bisbes urgellencs. La participació activa en la revista del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica, de la qual havia estat nomenat secretari darrerament, és palesa amb articles de diverses temàtiques: l'arqueologia, el Papat a l'Edat Mitjana, la història de la Cervera medieval o els estudiants catalans a Bolonya al segle XIII. Són aspectes dels que també es va beneficiar la revista "Miscel·lània de Textos Medievals" i, sobretot, l'"Anuario de Estudios Medievales", on publicà diversos articles i nombroses ressenyes i notes bibliogràfiques. També en publicà moltes a "Índice Histórico Español", revista en la qual col·laborava amb aportacions de molt diversa temàtica. Les publicacions en obres col·lectives, la majoria d'elles fruit dels congressos, simposis o jornades en les quals havia participat, reflecteixen així mateix els temes de recerca que van centrar la seva atenció al llarg del temps.

Entre les seves aportacions hi destaquen també un nombre important de pròlegs a obres relacionades amb els seus temes de recerca, tant dins l'àmbit universitari com extrauniversitari. El darrer pròleg que va signar fou el de l'edició del *Llibre de la Baronia d'Eramprunyà*, publicat per les professores Elena Cantarell, Mireia Comas i Carme Muntaner, del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona, edició que ell mateix va promoure i incentivar. El Dr. Prim Bertran era requerit sovint per participar en actes culturals, bé com a conferenciant, bé per a presentar llibres o participar en taules rodones que es programaven per tota la geografia catalana. A més a més, estava profundament arrelat a la seva terra i una part important de la seva obra la dedicà a les Terres de Ponent. Per aquesta raó, i sense que ell ho volgués, s'havia convertit en un intel·lectual imprescindible en molts dels actes que tenien lloc a les comarques lleidatanes. Fer una relació exhaustiva d'aquestes activitats és del tot impossible, però volem deixar constància d'aquest compromís personal amb la terra que el va veure néixer i on ara descansa.

El compromís, en aquest cas intel·lectual, l'havia convertit així mateix en referent en molts aspectes de la recerca en història medieval, fet que el va portar a formar part dels consells editorials de moltes revistes: "Medievalismo", "Anuario de Estudios Medievales"¹, "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia", "Índice Histórico Español", "Tamid", "Urgellia", "Boletín de la Real Sociedad Arqueológica Tarraconense", "Miscelánea Medieval Murciana". També fou requerit en diverses ocasions com a membre del Tribunal d'Habilitació dels Guies de Turisme de Catalunya o per elaborar informes científics, com per exemple el que se li va encarregar l'any 2013, en motiu del centenari de la batalla de Muret. Aquest compromís social no el feia descurar les seves obligacions amb la Universitat. Com a membre del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica mai no va defugir responsabilitats, i al llarg de la seva trajectòria universitària va formar part de moltes comissions internes del Departament i de la Facultat. Actualment, era representant del Departament a la Comissió del Programa de Doctorat "Societat i Cultura" i participava en diverses comissions avaluadores de treballs finals del Màster en Cultures Medievales, de treballs de fi de grau o de tesis doctorals. Ho feia amb el mateix entusiasme amb què havia participat en altres temps en les comissions d'avaluació dels treballs per a

---

¹ Prim Bertran va ser membre del Consell Assessor de la revista durant divuit anys, des del 1996 fins a la seva mort.

obtenir les de tesis de llicenciatura, o del Diploma d'Estudis Avançats (DEA), tant a la Universitat de Barcelona com en altres universitats catalanes (sobretot la Universitat de Lleida) i de l'estat espanyol. Des de l'any 2008 era membre de l'Institut de Recerca de Cultures Medievales (IRCV) i va ser secretari de la Sociedad Española de Estudios Medievales (SEEM) entre el 7 de juny del 2007 i el 29 de gener del 2010.

Un darrer aspecte a considerar en la carrera acadèmica del Dr. Prim Bertran està relacionat amb la difusió de la història, amb les ganes que tenia de què els estudiants n'apreguessin. I la forma que tenia per fer-ho era mitjançant les passejades per Barcelona, o amb visites a Poblet, Montblanc o Girona en el marc d'alguna assignatura que estigués impartint. Sense oblidar les visites guiades a la Seu Vella de Lleida dins de l'*International Medieval Meeting* que, des del 2011, s'organitza a la Universitat de Lleida, o les visites per Balaguer o algun poble de la Noguera, l'Urgell, el Segrià o la Segarra, en el marc dels Cursos d'Estudis d'Estiu del Comtat d'Urgell, organitzats en aquella ciutat. Aprendre història d'aquesta forma era un plaer, tal i com ho feien notar sempre els estudiants que hi participaven. Però per sobre de tot volem incidir en els viatges que, des de l'any 2008, organitzava a Roma amb els estudiants de la nostra Facultat. Una setmana de visites als llocs més emblemàtics de la ciutat, a museus, biblioteques i esglésies, que servia de marc per impartir lliçons d'història de l'Imperi Romà, d'història de l'Església i d'art barroc. Dies intensos d'aprenentatge, però també de convivència i amistat. Dies que molts recordem i recordarem amb enyorança per l'amic que ens ha deixat i pel mestre que ja no tornarà a ensenyar. El seu llegat, el llistat de publicacions, conferències, ponències, comunicacions... romandrà sempre entre el medievalisme català i hispànic, i continuarà essent una referència per a qui vulgui conèixer i aprofundir en la història medieval.

CURRICULUM VITAE DEL PROF. DR. PRIM BERTRAN ROIGÉ

ESTUDIS I TITULACIONS

Mestre d'Ensenyament Primari per l'Escola Normal de Lleida (1968).
 Llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona (26 de juny de 1973).
 Becari del CSIC al *Colegio de San Clemente de los Españoles* de Bolonya de 1973 a 1976.
 Doctor en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona (23 de juliol de 1976).

DOCÈNCIA

Docent a la Universitat de Barcelona (Estudi General de Lleida) entre els cursos 1975-1976 i 1983-1984 com a Professor Adjunt Contractat (Cursos de Doctorat i Llicenciatures).

Docent a la Universitat de Barcelona des del curs 1983-1984, primer com a Professor Adjunt, el curs 1983-1984, i després com a Professor Titular d'Universitat des del 17 de juliol de 1984 (Cursos de Doctorat, Màsters Universitaris, Llicenciatures i Graus).

Professor a Estudis Hispànics de la Universitat de Barcelona.

Professor a Aules de la Gent Gran de la Universitat de Barcelona.

Professor al Knox College de la Universitat de Barcelona des del 2004.

PARTICIPACIÓ EN PROJECTES D'INNOVACIÓ DOCENT

Creació de materials i proposta d'avaluació per competències en el marc de dues assignatures obligatòries del Grau d'Història (2014-2015). Universitat de Barcelona. IP: M. Comas Via.

Disseny de dues assignatures obligatòries del Grau d'Història: revisió dels continguts, creació de materials i proposta d'avaluació per competències (2012-2013). Universitat de Barcelona. IP: R. Lluch Bramon.

Avaluació de l'assimilació de competències i continguts a llarg termini, publicació dels materials definitiu i difusió dels resultats [3r curs de grau, Història Medieval de Catalunya] (2011-2012). Universitat de Barcelona. IP: M. Sancho Planas.

Coordinació d'assignatures de les matèries Història Medieval / Paleografia i Diplomàtica i realització de propostes d'avaluació per competències (2010-2011). Universitat de Barcelona, IP: M. Sancho Planas.

Pensant en el grau: treball cooperatiu i materials didàctics en l'àmbit d'Història Medieval i Ciències i Tècniques Historiogràfiques (2009-2010). Universitat de Barcelona. IP: T.M. Viñolas Vidal.

LÍNIES DE RECERCA

Fiscalidad Eclesiástica Medieval, des del 1989 al 2014, Consejo Superior Investigaciones Científicas.

Judíos españoles en la Edad Media, des del 1985 al 1993, Universitat de Barcelona

Pobreza y asistencia a los pobres en la Edad Media, des del 1980 al 1988, Universitat de Barcelona.

Órdenes Religioso-Militares, des del 1980 al 2014, Universitat de Barcelona.

Alimentació a l'Edat Mitjana, des del 1979, Universitat de Barcelona.

Arqueologia medieval, des del 1973 al 1988, Universitat de Barcelona.

L'Església catalana i el Papat a l'Edat Mitjana, des del 1980 al 2014. Universitat de Barcelona.

El comtat d'Urgell, des del 1975.

PARTICIPACIÓ EN PROJECTES DE RECERCA

2013

Mercados alimenticios en la Edad Media: actores, mecanismos y dinámicas. Ministerio de Economía y Competitividad (HAR2012-31802) (2013-2015). Universitat de Lleida. IP: Pere Benito Monclús.

2012

Els cereals als mercats dels Països Catalans a l'edat mitjana: la gestió dels intercanvis d'un aliment estratègic. Institut d'Estudis Catalans (PT2012-S01-RIERA) (2012-2014). IP: Antoni Riera Melis.

Financieros al servicio del poder en la Corona de Aragón (s. XIV-XV): métodos, agentes, redes. Ministerio de Ciencia e Innovación (HAR2011-24839) (2012-2015). Institució Milà i Fontanals, CSIC. IP: Pere Verdés Pijuan.

2009

Carestía, hambre y mortalidad en la Cataluña medieval: explicaciones y representaciones de las crisis de ciclo corto y los malos años en la historia. Ministerio de Ciencia e Innovación (HAR2008-03031) (2009-2012). Universitat de Lleida. IP: Pere Benito Monclús.

Monarquía, ciudades y élites financieras en la Cataluña bajomedieval. Ministerio de Educación y Ciencia (HAR2008-04772/HIST) (2009-2011). Institució Milà i Fontanals, CSIC. IP: Pere Verdés Pijuan.

Observatori de l'Alimentació (ODELA). Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca. Generalitat de Catalunya. AGAUR (2009SGR356) (2009-2011). Universitat de Barcelona. IP: Jesús Contreras Hernández.

2008

Acció Integrada "The spaces of power in the cities on the Mediterranean arch. The Crown of Aragón and the Tuscan republics (12th-15th centuries)". Ministerio de Ciencia y Tecnología (Espanya) Ministero dell'Instruzione, de l'Università e della Ricerca (Itàlia) (HF2007-0068) (2008-2010). Universitat de Lleida i Università degli Studi di Firenze. IP: Flocel Sabaté i Andrea Zorzi.

2007

Acció Integrada "L'espace du pouvoir dans les villes méditerranéennes au bas moyen âge". Ministerio de Ciencia y Tecnología (HF2006-0205) (2007-2008). Universitat de Lleida i Universitat Rovira i Virgili. IP: Francisco Javier Faci Lacasta y Christian Guilleré.

2005

Crédito público y mercado de la deuda en la Cataluña bajomedieval: los protagonistas del mercado de la deuda. Ministerio de Educación y Ciencia (HUM2005-02507/HIST) (2009-2013). Institució Milà i Fontanals, CSIC. IP: Manuel Sánchez Martínez.

Observatori de l'Alimentació (ODELA). Grup de Recerca de Qualitat reconegut per la Generalitat de Catalunya (2005 56'R 00543) (2005-2007). Universitat de Barcelona. IP: Jesús Contreras Hernández.

2004

Integración digital de Materiales Histórico-Jurídicos (INDIMHIJU). Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (Generalitat de Catalunya) DURSI (2004MQD 00131) (2004-2006). Universitat de Barcelona. IP: Max Turull Rubinat.

Integrated Action (ACI) between the Universitat de Lleida and the Université de Savoie / Institut d'Études Savoyennes". Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) de la Generalitat de Catalunya (ACI2003-15) (2004-2005). Universitat de Lleida, Université de Savoie-Chambéry, Institut d'Études Savoyennes. IP: Flocel Sabaté i Christian Guilleré.

2003

Acció Integrada "Emergence and development of urban society north and south of the Pyrenees (13th-14th centuries)". Ministerio de Ciencia y Tecnología (Espanya) i Ministère de l'Enseignement Supérieure et de la Recherche (França) (HF2002-0068) (2003-2005). Universitat de Lleida, Université de Savoie-Chambéry. IP: Flocel Sabaté i Christian Guilleré.

Crédito público y mercado de la deuda en la Cataluña medieval. Dirección General de Enseñanza Superior e Investigación Científica (DGESIC) (BHA2002-00637) (2003-2005). Consejo Superior de Investigaciones Científicas. IP: Manuel Sánchez Martínez.

La Corona de Aragón, Norte de África y el Mediterráneo Oriental: migraciones, comercio, relaciones político-institucionales y culturales. CNR Roma - Istituto Sui Rapporti Italo-Iberici - Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) (CSIC-CNR 99IT0002) (2003-2004). CSIC, CNR, Universitat de Barcelona. IP: Maria Teresa Ferrer Mallol i Francesco Cesare Casula.

2002

Pan y poder en las ciudades catalanas (siglos XIII-XVIII). Ministerio de Educación - Comisión Interministerial de Ciencia y Tecnología (CICYT) (BHA2001-3559) (2002-2004). Universitat de Barcelona. IP: Antoni Riera Melis.

La convivencia de comunidades culturales contrapuestas en Europa. Judíos y conversos en las ciudades del espacio transpirenaico bajo medieval. Finançat per: Secretaria de Estado de Educación y Universidades - Ministerio de Educación, Cultura y Deporte - Centre National de la Recherche Scientifique of France (CNRS) (PFE2002-0005) (2002-2004). Universitats de Lleida, Zaragoza, Pública de Navarra, Barcelona, Girona, Bordeaux-III, Toulouse-II, Paris-X, València, Rouen, Pau et Pays de l'Adour, Savoie-Chambéry, Alacant, Clermont-Ferrand, Hogewschool Antwerpen, École des Hautes Études en Sciences Sociales, École Pratique des Hautes Études, Institut d'Estudis Nahamànides, Arxiu de la Corona d'Aragó, Institució Milà i Fontanals (CSIC, Barcelona) i Centro de Humanidades (CSIC Madrid). IP: Flocel Sabaté Curull i Claude Denjean.

1997

Renda i fiscalitat a la Catalunya baix-medieval. Comissionat per a Universitats i Recerca del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya (1997SGR 00172) (1998). Universitat de Barcelona. IP: Manuel Sánchez Martínez.

Alimentación, sociedad y cultura en la España Mediterránea (siglos XII-XX). Programa Nacional de Promoción General del Conocimiento - Secretaría de Estado de Educación, Universidades, Investigación y Desarrollo (PB96-0994). Universitat de Barcelona. IP: Antoni Riera Melis.

1996

Fiscalitat reial a Catalunya. Secretaría de Estado de Universidades e Investigación (PB95-0073) (1996-1998). Universitat de Barcelona. IP: Manuel Sánchez Martínez.

1994

Fiscalidad eclesiástica en Cataluña (siglo XIV). Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica de la Generalitat de Catalunya (CIRIT) (BE94/3-521) (1994-1996). Universitat de Barcelona. IP: Prim Bertran Roigé.

1993

La fiscalidad real en Cataluña. Secretaría de Estado de Universidades e Investigación (DGICYT) (PB92-0848-CO2-02) (1993-1996). Universitat de Barcelona. IP: Manuel Sánchez Martínez.

1989

Investigaciones sobre la evolución del sistema feudal en Cataluña durante los siglos XIV-XV. Análisis de los registros de "Bailía General". Secretaría de Estado de Universidades e Investigación (DGICYT) (PB 88-0081) (1989-1992). Universitat de Barcelona. IP: Manuel Sánchez Martínez.

1986

La frontera terrestre y marítima con el Islam. Comisión asesora de investigación científica y técnica CAICYT; Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) (PB 85-0123) (1986-1988). Institució Milà i Fontanals, CSIC. IP: Maria Teresa Ferrer i Mallol.

DIRECCIÓ I CODIRECCIÓ DE TESIS DOCTORALS

2007

Joaquín Salleras, *La Baronía de Fraga: su progresiva vinculación a Aragón (1387-1458)* (Excel·lent cum laude).

2005

Carles Vela Aulesa, *Especiers i candelers a Barcelona a la Baixa Edat Mitja. Testaments, família i sociabilitat* (Excel·lent cum laude) (codirector amb la Dra. Maria Teresa Ferrer i Mallol de la Institució Milà i Fontanals, CSIC).

Jordi C. Boix Pociello, *El condado de Ribagorza en la Alta Edad Media*, (Excel·lent cum laude).

EXCAVACIONS

Excavació del castell i puig de Mataplana (Gombrèn, 1986). Co-dirigida amb el prof. Manuel Riu i Riu.

Excavació del poblament medieval de Sant Llorenç d'Ares (1985). Co-dirigida amb Francesc Fité i Joan F. Cabestany.

Excavació del cementiri medieval de Santa Coloma d'Ager (1980). Co-dirigida amb Francesc Fité.

Excavació del jaciment medieval del Pedrís (Bellcaire d'Urgell, 1975).

GRUPS DE RECERCA

Membre del grup de recerca *Renda feudal i fiscalitat a la Catalunya baix-medieval* (2009-SGR1367), Grup de Recerca Consolidat per la Generalitat de Catalunya. Institució Milà i Fontanals - CSIC. IP: Manuel Sánchez Martínez (IMF-CSIC).

Membre de l'*Observatorio de la Alimentación (ODELA)* (2005-56'R00543), Grup de Recerca de Qualitat reconegut per la Generalitat de Catalunya. Universitat de Barcelona. IP: Jesús Contreras.

ESTADES DE RECERCA FINANÇADES

1994

Estada a la Ciutat del Vaticà (DOGC 12.9.94). Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica de la Generalitat de Catalunya (CIRIT). Universitat de Barcelona.

PARTICIPACIÓ EN CONGRESSOS, SIMPOSIS, JORNADES, CURSOS, SETMANES I TAULES RODONES

2014

Os eclesiasticos e a construçao da monarquia medieval: metodologias, experiências e perspectivas. Évora, 19 e 20 Junho de 2014. Comunicació: *La Iglesia en la Cataluña de la baja Edad media: entre Papado y Monarquía* (en premsa).
 4 *International Medieval Meeting*. Lleida, 2014. Presidència de sessió.
La formació de la personalitat a l'Edat Mitjana. XIX Curs d'estiu. Reunió científica internacional del Comtat d'Urgell. Balaguer, 2-4 juliol 2014. Presidència de sessió.

2013

3 *International Medieval Meeting*. Lleida, 2013. Presidència de sessió.
Formes de convivència a la Baixa Edat Mitjana. XVIII Curs d'estiu. Reunió científica internacional del Comtat d'Urgell. Balaguer, 10-12 juliol 2013. Presidència de sessió.

2012

Simposio "La alimentación en la Corona de Aragón (siglos XIV-XV)", Zaragoza, 23-24 març 2012. Ponència: *La alimentación de pobres y peregrinos en la Cataluña medieval*.
 2 *International Medieval Meeting*. Lleida, 2012. Ponència: *El culte a sant Ermengol, bisbe d'Urgell*.
 2 *International Medieval Meeting*. Lleida, 2012. Presidència de sessió.
Ruptura i legitimació dinàstica a l'Edat Mitjana. XVII Curs d'estiu. Reunió científica del Comtat d'Urgell. Balaguer, 4-6 juliol 2012. Ponència: *El comtat d'Urgell i el Compromís de Casp*.
XIX Col·loqui de Tardor 2012 "Monestirs i territori. 1200 aniversari de la fundación del monasterio de Sant Esteve de Banyoles", Banyoles, 23-25 novembre 2012. Ponència: *Els monestirs i els sabers* (amb Rosa Lluch Bramon).

2011

2on *Seminari Crisis i cicles en la Història: "El blat i la carn a la Catalunya medieval: mercat, crisis alimentàries i polítiques públiques d'abastament"*. Barcelona, 12 gener 2011. Presidència de sessió.
Jornada Imatges indiscretas III: "L'art a l'època de Jaume II". Barcelona, 26-27 abril i 4 maig 2011. Ponència: *Jaume II, un monarca per a la Mediterrània*.
Història i cultura jueves a la Catalunya medieval. Jornada d'homenatge a Eduard Feliu. Girona, 29 abril 2011. Ponència: *Puntualitzacions en la història dels jueus catalans: les aportacions innovadores d'Eduard Feliu*.

V Jornada de Cultures Medievales “Hospitals medievals: espais, assistència i medicina”. Barcelona, 19-21 maig 2011. Taula rodona: *Diàleg sobre la pobresa a l’Edat Mitjana* (amb el Dr. Antoni Riera i Melis. Taula Rodona moderada pel Dr. Carles Mancho).

Col·loqui internacional “Els arxius patrimonials: situació actual i reptes de futur” / Coloquio internacional “Los archivos patrimoniales: estado actual y retos del futuro”. Barcelona, 1-2 juny 2011. Presidència de sessió.

I International Medieval Meeting. Lleida, 2011. Ponència: *El bisbat d’Urgell al tombant del primer mil·lenni*.

I International Medieval Meeting. Lleida, 2011. Presidència de dues sessions.

XLII Jornada de Treball “Estudis sobre Vilagrassa i el romànic tardà a les Terres de Lleida/Ponent”. Vilagrassa, 27 novembre 2011. Participació amb el treball: *Mercat i fira a Vilagrassa (s. XII-XIV). Dels projectes reials a les tensions amb municipis veïns*.

2010

Reunión científica “Crisis alimentarias en la Edad media: Modelos, explicaciones y representaciones”. Lleida, 11-12 febrer 2010. Presidència de sessió.

Congrés Internacional “Martí I l’Humà, el darrer rei de la dinastia de Barcelona (1396-1410). L’Interregne i el Compromís de Casp”. Barcelona, 31 maig-4 juny 2010. Ponència: *El Cisma d’Occident en la política del rei Martí*.

II Jornades “Comitia rei novae”: *Noves perspectives per a la Història Militar*. Barcelona, 27 octubre 2010. Presidència de sessió.

Primeres Jornades d’Història del Monestir de les Avellanes. “Història de l’Església i la Religiositat. Els Premonstratesos a l’Edat Mitjana”. Monestir de les Avellanes, 28-29 d’octubre de 2010. Ponència: *Premonstratesos i comtat d’Urgell* (en premsa).

2009

IV Curs internacional d’Arqueologia Medieval. Lleida-Algerri, 12-13 març 2009. Presidència de sessió.

Identitats. XIV Curs d’estiu. Reunió científica internacional del Comtat d’Urgell. Balaguer, 1-3 juliol 2009. Presidència de sessió.

Simposi internacional “Ciutat i hospital a l’Occident europeu (segles XIII-XVII)”. Lleida, 14-16 octubre 2009. Ponència: *Poders urbans i assistència hospitalària a les Terres de Lleida*.

Acció Integrada Universitat de Lleida - Università degli Studi di Firenze “Espais de poder a la societat urbana baixmedieval. Corona d’Aragó i Toscana”. Lleida, 11-14 novembre 2009. Presidència de sessió.

Seminario Internazionale di Ricerca “Città del Mediterraneo a confronto. Gli spazi del potere nelle città della Catalogna e della Toscana”. Florència 22-24 gener 2009. Ponència: *L’espai del poder eclesiàstic a la ciutat catalana baixmedieval (segles XIII-XV)*.

2008

Congrés Jaume I. "L'església en temps de Jaume I". Lleida, 16-19 setembre 2008.
 Ponència: *L'economia de l'església catalana en temps de Jaume I*.
Congreso Jaime I. "La sociedad en Aragón y Cataluña en el reinado de Jaime I (1213-1276)". Saragossa. Ponència: *Oligarquías y familias en Cataluña*.

2007

Convegno internazionale "Testo e immagine nell'editoria del Settecento". Roma, 26-28 febbraio 2007. Presidència de sessió.

2006

Natura i desenvolupament. El medi ambient a l'Edat Mitjana. XI Curs d'estiu. Reunió científica internacional del Comtat d'Urgell. Balaguer, 12-14 juliol 2006. Presidència de sessió.

2005

Colloque "Morphologie urbaine et identité sociale dans l'arc méditerranéen au Moyen Âge (Xe-XVe siècles)". Chambéry, 2-5 mars 2005. Ponència: *El espacio religioso en la ciudad catalana bajomedieval*.
Balaguer, 1105. Cruïlla de civilitzacions. X Curs d'estiu. Reunió científica internacional del Comtat d'Urgell, Balaguer, 13-15 juliol 2005. Ponència: *El comtat d'Urgell i la conquesta de Balaguer*.

2004

Trobada internacional d'investigadors "La convivencia de comunidades culturales contrapuestas en Europa". Girona, 20-24 gener 2004. Ponència: *Els jueus en els llibres de batlles reials de Catalunya*.
Convegno "Bonifacio VIII. Ideologia e azione politica. Convegno organizzato nell'ambito delle Celebrazioni per il VII Centenario della morte". Città del Vaticano-Roma, 26-28 abril 2004. Ponència: *Bonifacio VIII y los reinos hispánicos*.
L'espai del mal. IX Curs d'estiu. Reunió científica internacional del comtat d'Urgell. Balaguer, 7-9 juliol 2004. Presidència de sessió.

2003

Congrés Internacional "El Camí de Sant Jaume i Catalunya". Barcelona, Cervera i Lleida, 16-18 octubre 2003. Ponència: *La Pia Almoina de Lleida en el camí de Sant Jaume de Galícia*.
La convivencia de comunidades culturales contrapuestas en Europa. Judíos y conversos en las ciudades del espacio transpirenaico bajomedieval. Carcassona 23-25 d'octubre, Centre National de la Recherche Scientifique

2002

Jornades d'Estudis Franciscans "La mística com a lloc de trobada". Barcelona, 2002. Ponència: *Els càtars. Vida quotidiana i espiritualitat*.

Eurocongrés 2000. Àmbit d'història i projecció de futur. Presidència de sessió. Presidència de Sessió.

Medievalisme: Noves perspectives. VII Curs d'estiu. Reunió científica internacional del Comtat d'Urgell. Balaguer, 10-12 juliol 2002. Presidència de la sessió: *Medievalismo e historiografia*.

2001

Convegno per il V Centenario del Pontificato di Alessandro VI (1492-1503). "Alessandro VI. Dal Mediterraneo all'Atlantico". Càller, 17-19 maig 2001. Ponència: *La política mediterrànea de la Corona de Aragón bajo Fernando el Católico*.

2000

El món urbà a la Corona d'Aragó. Del 1137 als Decrets de Nova Planta. XVII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó. Barcelona i Lleida, 2000. Comunicació: *Les demandes de coronació de Martí l'Humà (1398-1400)*.

Catalunya i l'Europa a través de l'Edat Mitjana. V Curs d'estiu. Reunió científica internacional del Comtat d'Urgell. Balaguer, 12-14 juliol 2000. Presidència de sessió.

1998

VI Col·loqui d'Amics de l'Art Romànic "Les canòniques catalanes. Arquitectura i art medievals". Barcelona, 4-6 de novembre de 1998. Ponència: *Les canòniques catalanes: la seva personalitat i projecció segons les dècimes apostòliques*.

1995

Ir Congrés d'Història de l'Alimentació a la Corona d'Aragó. Lleida. Comunicació: *L'alimentació del Gran Prior de Catalunya*.

Col·loqui "Corona, municipios y fiscalidad en la Baja Edad Media". Lleida. Membre del comitè organitzador i coordinador.

1994

El poder real de la Corona de Aragón: (siglos XIV-XVI). XV Congreso Historia Corona de Aragón. Jaca, 1993. Comunicació: *La clerecia regular dels bisbats catalans segons la dècima de 1391*.

1992

I Congrés Internacional de Gravats rupestres i murals. Lleida, 23-27 novembre 1992.
Presidència de sessió.

Ier Congrés de la Seu Vella de Lleida. Lleida, 6-9 març 1991. Comunicació: *Les rendes de la clerecia de la seu de Lleida al 1391*.

1988

Jornades d'Estudi "Els ordes eqüestres militars i marítims i les marines menors de la Mediterrània durant els segles XIII-XVII". Barcelona, 13-14 octubre 1988.
Comunicació: *L'orde de San Joan de Jerusalem i l'expansió de la Corona d'Aragó per la Mediterrània*.

1986

Convegno "La ceramica medievale nel Mediterraneo occidentale". Siena, 8-12 octubre 1984 - Faenza, 13 octubre 1984, Comunicació: *La ceràmica decorada del gòtic a Catalunya*.

Jornades d'Història "Antoni Agustí i el seu temps (1517-1586)", Tarragona, 1986.
Comunicació: *L'etapa italiana d'Antoni Agustí i les seves relacions amb el Col·legi d'Espanya*.

Setmana d'Arqueologia Medieval, Lleida, 1986. Ponència: *Dos models d'hàbitat fortificat: Sant Llorenç de Montsec i Oroners (La Noguera)*.

1982

Universitat d'Estiu, Andorra 82. "El segle XIII". Andorra la Vella, 30 agost - 12 setembre, 1982. Ponència: *El comtat d'Urgell (dels orígens al segle XIII)*.

PUBLICACIONS

LLIBRES

2001

Mil·lenari de la butlla del papa Silvestre II (1001-2001), [Andorra la Vella: Serigraf].

1997

La Dinastía condal de Urgel, desde los orígenes hasta su unión a la corona, Barcelona, Real Cuerpo de la Nobleza de Cataluña.

1992

Cròniques de Belcaire d'Urgell (1912-1919) de Jaumé Arqué, Belcaire d'Urgell, Ajuntament de Belcaire d'Urgell.

El bisbe Ferrer Colom: la llum i els tapissos de la Seu Vella, Lleida, Amics de la Seu Vella - Pagès Editors (curador de l'edició).

1985

Aportació al butllari de l'Estudi General de Lleida. 1345-1460 per Vicente Beltrán de Heredia y Ruiz de Alegría (†) O.P., Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs.

1984

Noves aportacions sobre la repoblació de Verdú: en el centenari de la seva carta de franquesa (1184-1984), Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs.

1983

Torres de Segre. Panoràmica històrica, Torres de Segre, Ajuntament (amb M. Escolà i I. Panadés).

1982

El rector de Vallfogona, Francesc Vicent Garcia, i les terres de Lleida, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs - Diputació provincial de Lleida.

El monestir de Santa Maria de les Franqueses. Notes per a la seva història, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs.

Belcaire d'Urgell. Perfil històric, Belcaire d'Urgell, Ajuntament de Belcaire d'Urgell.

1981

Notícies històriques del Palau d'Anglesola, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs - Diputació de Lleida.

Catálogo del Archivo del Colegio de España, Bolonya, Real Colegio de España.

El libro del baile real de Daroca (1383-1385), Lleida, Estudi General - Departament de Historia i Paleografia.

La procuració reial de Lleida a mitjans del segle XIV, Lleida, Estudi General de Lleida - Departament d'Història Medieval i Paleografia.

1975

Sant Miquel de Cellers i els canonges regulars de Sant Agustí, Llérida, Instituto de Estudios Ilerdenses - Cátedra de Cultura Catalana "Samuel Gili i Gaya".

1973

El santuari de Santa María de Salgar, Llérida, Instituto de Estudios Ilerdenses - Cátedra de Cultura Catalana "Samuel Gili i Gaya".

ARTICLES EN REVISTES

2014

La primera crònica del monestir de Sant Jeroni de la Murtra (1413-1604), de Carlos Díaz Martí, "Anuario de Estudios Medievales" 44/1, pp. 519-520.

2013

La cuina pontifícia sota Bonifaci VIII. Notes, "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia" 31, pp. 189 - 196.

Història de la Catalunya jueva, segons Forcano i Planas, "Tamid" 8, pp. 191-194.

2012

La feudalización de la sociedad catalana, "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia" 30, pp. 515-518.

A la recerca d'Aurembiaix d'Urgell, "Anuario de Estudios Medievales" 41/2, pp. 909-911.

2011

Amengual y Batle: Judíos, católicos y herejes, "Analecta Sacra Tarraconensia" 84, pp. 973-975.

2010

L'església catalana en el marc del concili de Perpinyà (1408-1409), "Études Roussillonaises. Revue d'Histoire et d'Archéologie Méditerranéennes" 24, pp. 157-168.

Església. Aportació dels framenors caputxins a la cultura catalana. Fra Valentí Serra de Manresa, "Qüestions de vida cristiana" 235, pp. 143-144.

El Camino de Santiago en Cataluña, "Medievalismo. Boletín de la Sociedad Española de Estudios Medievales" 20, pp. 11-52 (amb S. Claramunt).

2009

Fra Valentí Serra i l'Aportació dels framenors caputxins a la cultura catalana, "Revista Catalana de Teologia" 34/2, pp. 611-615.

2008

Jaime I el Conquistador. Un aliado de la burguesía y de las ciudades, "La Aventura de la Historia" 112, pp. 92-97.

En el VIII centenari del naixement de Jaume I (1208-2008). Notes bibliogràfiques al voltant de tres obres dedicades al rei Conqueridor, "Analecta Sacra Tarraconensia" 81, pp. 680-688.

Aproximació a la nova Història de Lleida, “L’Avenç. Revista catalana d’història” 312, pp. 7 - 11.

2005

Els llibres del batlle de Cervera, Galzeran Sacirera (1459-1460). Notes de vida quotidiana i conflictivitat urbana a Cervera, a darreries de l’Edat Mitjana, “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 26, pp. 875-901 (Homenatge a la Professora Dra. Carme Batlle i Gallart).

2004

L’almoïna pontifícia d’Avinyó i els seus inicis (1316-1324) en temps de Joan XXII, “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 25, pp. 291-316 (Homenatge a la Professora Dra. Maria Josepa Arnall i Juan).

2003

Els jueus de la ciutat de Lleida: alguns aspectes, “Anuari de Filologia” 11, pp. 49-68.

Estudiants catalans a la universitat de Bolonya (segle XIII), “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 23-24, pp. 123-144 (Homenatge al Professor J. Ramón Juliá Viñamata).

2001

Historiografia cerverina (1975-2000): l’època medieval, “Miscel·lània Cerberina” 14, pp. 169-188.

2000

L’alimentació dels pobres, hostes i servidors al palau pontifí d’Avinyó (1375), “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 20-21, pp. 369-380 (Homenatge al Dr. Manuel Riu i Riu)

Cada cosa al seu temps i un temps per a cada cosa. La comptabilitat del temps, “Notes. Centre d’Estudis Molletans” 14, pp. 11-16.

1999

Notes sobre els subsidis de l’Església catalana per a la guerra de Sardenya (1354), “Anuario de Estudios Medievales” 29, pp. 121-139.

1998

La nobleza catalana y la guerra de Cerdeña. La expedición de 1354, “Hidalguía” 271, pp. 737-754.

Patronat reial sobre benefets eclesiàstics a la Corona catalano-aragonesa, “Analecta Sacra Tarraconensia” 71, pp. 131-141.

1997

La fiscalitat eclesiàstica en els bisbats catalans (1384-1392). Tipologies impositives i diferències territorials, “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 18, pp. 281-300.

1995

El text català dels estatuts de l'Orde de l'Hospital, “Estudis Castellonencs” 6, pp. 189-198.

El convent de clarisses de Balaguer, “Església d'Urgell”, pp. 5-7.

1994

L'Orde de l'Hospital a Catalunya. Els inicis, “L'Avenç. Revista catalana d'història” 179, pp. 22-27.

La dècima del bisbat de Barcelona (1391-1392), “Miscel·lània de Textos Medievals” 7, pp. 371-498.

1993

La pretendida coronación de Juan I y el estamento nobiliario de la Corona de Aragón, “Hidalguía” 240, pp. 691-704.

Una explotació vitivinícola altomedieval a Flix (La Noguera), “Vinyes i vins: Mil anys d'història” 2, pp. 237-264.

Els noms dels emfiteutes de la Pia Almoina de Lleida el 1409, “Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica” 52, pp. 14-17.

1992

L'Hospital de Santa Maria de la Ciutat de Lleida (1435-1519), “Universitas Tarraconensis” 10, pp. 33-54.

Les despeses del gran Prior de Catalunya (1419), “Miscel·lània de Textos Medievals” 6, pp. 165-197.

Els senyors de Mataplana, “Revista de Girona” 152, pp. 57-63.

La fiscalidad extraordinaria de las aljamas de judíos de la Corona de Aragón, “Sefarad. Revista de Estudios Hebraicos y Sefardíes” 2/52, pp. 305-322.

1991

Bellcaire d'Urgell. Nou-cents anys enrere, “Església d'Urgell” 198, pp. 5-7.

1990

- El señorío de Balaguer, título jurisdiccional de los príncipes herederos de la Corona*, "Hidalguía" 221, pp. 395 - 399.
- El poder de l'Església medieval: organització administrativa i sistema fiscal*, "L'Avenç. Revista catalana d'història" 137, pp. 66-69.
- Els noms de casa de Belcaire d'Urgell*, "Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica" 39, pp. 76-78.
- L'alimentació a l'Edat Mitjana*, "Dovella" 33, pp. 33-37.
- Sant Llorenç del Montsec: un despoblat medieval*, "Cota Zero: Revista d'Arqueologia i Ciència" 6, pp. 67-70 (amb F. Fité).
- Antropònims de la baronia de Palafoxs (1435-1436)*, "Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica" 42, pp. 45-48.

1988

- Conflictes socials a Cervera, segons el llibre del batlle Antoni de Cabrera (1356-1357)*, "Miscel·lània Cerverina" 6, pp. 53-70.
- La orden militar de San Jorge de Alfama y la expansión de la Corona de Aragón*, "Quaderni Stefaniani" 7, pp. 43-50.
- Les ordinacions del peix de la vila de Cardona (1422)*, "Cardener. Institut d'Estudis de Cardona" 5, pp. 189-195.

1987

- La dècima eclesiàstica de la Vall de Lord al 1407*, "Cardener. Institut d'Estudis de Cardona" 4, pp. 25-34.
- Les rendes reials de Cervera segons una relació del 1311*, "Miscel·lània Cerverina" 5, pp. 71-88.
- Demografia de la Noguera al 1497. Els cassos de Balaguer, Gerb, Menàrguens*, "La Noguera" 2, pp. 57-74.
- Aproximació a la demografia del Pallars Jussà segons el fogatge de 1497*, "Collegats. Anuari del Centre d'Estudis del Pallars" 1, pp. 133-147.
- El capbreu-llevador de la comanda de Susterris (1378)*, "Urgellia" 8, pp. 379-419.

1986

- L'assortiment de carn a Cardona (1419-1425)*, "Cardener. Institut d'Estudis de Cardona" 3, pp. 101-110.
- Notes sobre la ramaderia a la Catalunya nord-occidental (segles IX-XI)*, "Ilerda" 47, pp. 219-231.
- Primera aproximació al jaciment fortificat de Sant Llorenç d'Ares (Ager)*, "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia" Annex número 3: Fortaleses, torres, guaites i castells de la Catalunya medieval, pp. 41-51 (amb F. Cabestany i F. Fité).

1985

- Els clams del segle XIX: la primera recuperació de la Seu Vella*, “Ressó de Ponent” 126, pp. 27-31.
- L'assortiment de pa a Cardona (1379)*, “Cardener. Institut d'Estudis de Cardona” 2, pp. 119-124.
- Primera aproximació a la ceràmica grisa als graffiti del castell d'Oronens (Àger)*, “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 5-6, pp. 385-416 (amb F. Fité)
- Aspectes demogràfics i econòmics de Cervera i la seva rodalia al 1497*, “Miscel·lània Cerverina” 3, pp. 55-72.
- Alguns aspectes de la caritat eclesiàstica i privada a Lleida (segles XIV-XVI)*, “Occidens” 1, pp. 9-17.
- Excavació del jaciment de Santa Coloma d'Ager (Lleida)*, “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 5, pp. 454-546 (amb F. Fité).
- La fundació de Vilaplana (Baronia de Rialb, La Noguera) al 1171*, “Ilerda” 46, pp. 329-334.
- La dècima eclesiàstica del deganat de Cervera (1366)*, “Miscel·lània Cerverina” 4, pp. 67-86.

1984

- La lleuda de Cervera (segle XV)*, “Miscel·lània Cerverina” 2, pp. 49-66.
- Les ceràmiques decorades catalanes als segles XIV i XV*, “Faenza. Bolletino del museo Internazionale” 61, pp. 14-16.
- Per a un diplomatari d'Ermengol VII (1154-1184). Els ordres militars al comtat d'Urgell*, “Ilerda” 45, pp. 147-174.
- El senyoriu d'Artesa de Segre en els segles XV i XVI*, “Recerques de les Terres de Ponent” 6, pp. 25-35.

1983

- Els jueus en els llibres de batlle i cort de Cervera (1354-1357)*, “Ilerda” 44, pp. 189-206.
- Hallazgo de sepulturas antropomorfas y de una ollita gris en Bergús (Cardona)*, “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia” 3, pp. 171-182.
- El monestir de Sant Vicenç de Cardona. Notes sobre la formació del seu patrimoni*, “Cardener. Institut d'Estudis de Cardona” 1, pp. 29-51.
- L'Orde de l'Hospital al comtat de Pallars (segle XII)*, “Analecta Sacra Tarraconensia” 54, pp. 221-251.

1982

- La intitulación diplomática de los condes de Urgell (840-1231)*, “Hidalguía” 174, pp. 665-671.
- Tàrrega en la revolta catalana contra Joan II*, “Ilerda” 43, pp. 359-375.
- La col·lecta del ‘maridatge’ de 1496 al bisbat d'Urgell*, “Urgellia” 5, pp. 305-330.

1981

Notes sobre els orígens d'unes poblacions urgellenques: La Fuliola, Boldú i Bellcaire, "Ilerda" 42, pp. 237-272.

Documento sobre un nuevo cementerio judío en Lérida (1383), "Sefarad. Revista de Estudios Hebraicos y Sefardíes" 41, pp. 114-120.

Notes de demografia i onomástica del Baix Urgell al 1415, "Urgellia" 4, pp. 369-385.

La redención jurisdiccional de la villa de Olesa de Montserrat (1449), "Pirineos" 112, pp. 57-68.

1980

Notes sobre l'origen i expansió de la moneda d'Agramunt, "Urgellia" 3, pp. 307-318.

Notes sobre demografia i onomástica lleidatanes (1491), "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia" 1, pp. 143-171.

1979

Huéspedes ilustres del Colegio de España: Pío VI y la familia real de Etruria, "Studia Albornotiana" 36, pp. 425-464.

La dècima del bisbat d'Urgell corresponent a l'any 1391, "Urgellia" 2, pp. 257-346.

Voto del Colegio de España en defensa de la Inmaculada, "Studia Albornotiana" 35, pp. 779-794.

Enrico Haffner en el Colegio de España, "Studia Albornotiana" 36, pp. 233-244.

Ceremonias fúnebres por los monarcas españoles en el Colegio de San Clemente, "Studia Albornotiana" 36, pp. 401-424.

El llibre del batlle reial de Cambrils Pere de Santgenís (1442-1455), "Boletín de la Real Sociedad Arqueológica de Tarragona" 35, pp. 163-174.

El menjador de l'Almoina de la Catedral de Lleida. Notes sobre l'alimentació dels pobres lleidatans al 1338, "Ilerda" 40, pp. 79-114.

1978

Transhumància andorrana al Pallars Jussà, "Quaderns d'Estudis Andorrans" 3, pp. 91-94.

Dolça, comtessa d'Urgell i els orígens del monestir de les Franqueses, "Urgellia" 1, pp. 291-300.

1977

Les ordinacions del Convent d'Alguaire, "Cuadernos de Historia Económica de Catalunya" 17, pp. 25-55.

Concessió de mercat i fira per Pere el Catòlic a Vilanova de Corbins (1213), "Cuadernos de Historia Económica de Catalunya" 16, pp. 3-8.

Donacions de la comtessa Dolça d'Urgell (1184-1210), "Analecta Sacra Tarraconensis" 50, pp. 41-51.

El 'Liber Feudorum Viccariae Pallariensis', "Ilerda" 38, pp. 77-94.

1976

Béns i censos de l'Orden de l'Hospital a la Vall d'Andorra, "Quaderns d'Estudis Andorrans" 1, pp. 103-108.

Un viatge per la Catalunya Nova al 1409, "Cuadernos de Historia Económica de Catalunya" 14, pp. 63-77.

Un memorial de rendes reials de principis del segle XV, "Boletín de la Real Sociedad Arqueológica de Tarragona" 32, pp. 217-230.

1974

Notes sobre l'enderrocament de fortalises a les contrades tarragonines, "Boletín de la Real Sociedad Arqueológica de Tarragona" 30, pp. 17-19.

1973

Gregori IX i la canònica de Santa Maria de Mur, "Analecta Sacra Tarraconensia" 46, pp. 37-41.

Notas en torno al cuerpo religioso-militar fundado por J.P. Constans, "Hispania Sacra" 26, pp. 373-386.

Notas en torno al origen del monasterio de N.S. del Salgar, "Pirineos" 109, pp. 79-85.

CAPÍTOLS DE LLIBRE (OBRES COL·LECTIVES, ACTES DE CONGRESSOS, SIMPOSIS, COL·LOQUIS I JORNADES)

En premsa

Breviari de Lleida, a *Els tresors de la Biblioteca de Reserva de la Universitat de Barcelona*, Barcelona, Universitat de Barcelona.

La Iglesia en la Cataluña de la baja Edad media: entre el Papado y la Monarquía, ponència a *Encontro Internacional "Os eclesiasticos e a construçao da monarquia medieval: metodologias, experiências e perspectivas"*. Évora, 19 y 20 juny de 2014.

El Comtat d'Urgell. Aproximació històrica, a *O rei, o res. A 600 anys de la fi del comtat d'Urgell*, Balaguer, Museu de la Noguera.

Puntualitzacions en la història dels jueus catalans: les aportacions innovadores d'Eduard Feliu, ponència a *Història i cultura jueves a la Catalunya medieval. Jornada d'homenatge a Eduard Feliu*. Girona, 29 abril 2011.

Premonstratesos i comtat d'Urgell, ponència a *Primeres Jornades d'Història del Monestir de les Avellanes. "Història de l'Església i la Religiositat. Els Premonstratesos a l'Edat Mitjana"*. Monestir de les Avellanes, 28-29 octubre 2010.

L'espai del poder eclesiàstic a la ciutat catalana baixmedieval (segles XIII-XV), ponència a *Seminario Internazionale di Ricerca "Città del Mediterraneo a confronto. Gli spazi del potere nelle città della Catalogna e della Toscana"*. Florència 22-24 gener 2009.

2015

La ciutat de Balaguer i el seu mercat medieval, a F. Sabaté (ed.), *El mercat de Balaguer, una cruïlla*, Balaguer - Lleida, Ajuntament - Diputació de Lleida, pp. 147-169.

El Cisma d'Occident en la política del rei Martí, a M.T. Ferrer i Mallol (ed.), *Martí l'Humà, el darrer rei de la dinastia de Barcelona (1396-1410). L'interregne i el Compromís de Casp*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, pp. 385-413 (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica, 98).

2014

El comtat d'Urgell i el Compromís de Casp, a Flocel Sabaté (dir.), *Ruptura i legitimitació dinàstica a l'edat mitjana*, Lleida, Pagés Editors, pp. 143-169.

En el 650 aniversario de la fundación del Real Colegio de España en Bolonia. Glosas al testamento del Cardenal Gil de Albornoz (29.IX.1364), a *Conmemoración del 650 aniversario de la fundación del Real Colegio de España*, Bologna, Accademia delle Scienze dell'Istituto di Bologna (en premsa).

2013

La Pía almoïna de Lleida i el recurs al crèdit censal com a font de finançament, al voltant de 1400, a J. Mutgé i Vives, R. Salicrú i Lluch, C. Vela Aulesa (eds.), *La Corona catalanoaragonesa, l'Islam i el món mediterrani. Estudis d'història medieval en homenatge a la Dra. Maria Teresa Ferrer i Mallol*, Barcelona, CSIC, pp. 87-96

L'economia de l'Església catalana en temps de Jaume I, a M.T. Ferrer i Mallol (cur.), *Jaume I. Commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I. 2. L'economia rural, l'articulació urbana, les institucions eclesiàstiques, l'expansió territorial, el comerç*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, pp. 227-245.

La alimentación de pobres y peregrinos en la Cataluña medieval, a M. García Guatas, E. Piedrafita, J. Barbacil (coords.), *La alimentación en la Corona de Aragón (siglos XIV-XV). Actas del Simposio organizado por la Academia Aragonesa de Gastronomía en el sexto centenario del Compromiso de Caspe, que tuvo lugar en el antiguo salón de Plenos de la Diputación de Zaragoza durante los días 23 y 24 de marzo de 2012*, Saragossa, Institución Fernando el Católico, CSIC, pp. 43-63.

La ciutat de Barcelona, senyora de Vilagrassa a l'Urgell (1391-1460), a M. Sánchez Martínez, A. Gómez Rabal, R. Salicrú i Lluch, P. Verdés Pijuan (eds.), *A l'entorn de la Barcelona Medieval. Estudis dedicats a la doctora Josefina Mutgé i Vives*, Barcelona, CSIC (Inst. Milà i Fontanals), pp. 153-170.

Els monestirs i els sabers, a Ll. To, J. Gallofré (eds.), *Actes del XIX Col·loqui de Tardor. Monestirs i territori. 1200 aniversari de la fundació del Monestir de Sant Esteve de Banyole*, Girona, Universitat de Girona, pp. 89-107 (amb Rosa Lluch Bramon).

Mercat i fira a Vilagrassa (s. XII-XIV). De les concessions reials a les tensions amb els Municipis veïns, a Grup de Recerques de les Terres de Ponent, *Romànic tardà a les Terres de Lleida. Actes de la XLII Jornada de Treball. Vilagrassa, 2011*, Lleida, Universitat de Lleida - Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 119-152.

Fiscalitat reial i finances municipals a Vilagrassa (ss. XII-XIV). Primera aproximació, a Grup de Recerques de les Terres de Ponent, *Romànic tardà a les Terres de Lleida. Actes de la XLII Jornada de Treball. Vilagrassa, 2011*, Lleida, Universitat de Lleida - Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 153-188.

Vilagrassa a les Corts i Parlaments del Principat, a Grup de Recerques de les Terres de Ponent, *Romànic tardà a les Terres de Lleida. Actes de la XLII Jornada de Treball. Vilagrassa, 2011* Lleida, Universitat de Lleida - Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 189-202.

2012

El espacio religioso en la ciudad catalana bajomedieval, a F. Sabaté, C. Guilleré (dirs.) *Morphologie et identité sociale dans la ville médiévale hispaniques*, Chambéry, Presses Universitaires du Savoie, pp. 317-346.

Belcaire d'Urgell. El reflex de tres quarts del segle XX, a M. Torrent Solé, A. Sánchez Teran, D. Gardeñes Rosell, *Belcaire, un record*, Lleida, Pagès Editors, pp. 9-14.

Diccionario Biográfico Español, Madrid, Real Academia Española de la Historia (autor de diverses veus relacionades amb la Història Medieval de Catalunya).

2010

Ermengol d'Urgell (1010-1035). L'obra d'un bisbe del segle XI, a Sant Ermengol, *bisbe d'Urgell (1010-1035): Història, art, culte i devocions*, La Seu d'Urgell, Bisbat d'Urgell, pp. 11-93.

Diccionario Biográfico Español, Madrid, Real Academia Española de la Historia (autor de diverses veus relacionades amb la Història Medieval de Catalunya).

2009

Els jueus en els llibres de batlles reials de Catalunya, a F. Sabaté C. Denjean (eds.), *Cristianos y judíos en contacto en la Edad Media: polémica, conversión, dinero y convivencia*, Lleida, Editorial Milenio, pp. 805-820.

Aurembiaix d'Urgell (1196-1231), a *Lleida és femení. Dones per a la història*, Lleida, Edicions Alfazeta, pp. 19-28.

Compra y consumo de vino en la mesa pontificia bajo Benedicto XIII (entre 1411 y 1415), a M.I. del Val Valdivieso, P. Martínez Sopena (coords), *Castilla y el mundo feudal. Homenaje al profesor Julio Valdeón Barunque*, Valladolid, Junta de Castilla y León - Consejería de Cultura y Turismo - Universidad de Valladolid, vol. III, pp. 435-446.

Oligarquías y familias en Cataluña, a E. Sarasa (coord.), *La Sociedad en Aragón y Cataluña en el reinado de Jaime I (1213-1276)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico - Gobierno de Aragón, pp. 53-80.

Dictionnaire européen des ordres militaires au Moyen Âge, París, Fayard - Réunion des Musées Nationaux (autor de diverses veus relacionades amb els Ordes Militars a Catalunya).

2008

Notas sobre la política cultural del papa Urbano V (1362-1370), a M. del V. González de la Peña (coord.) *Estudios en Memoria del Profesor Dr. Carlos Sáez*, Alcalá d'Henares, Universidad de Alcalá - Servicio de Publicaciones, pp. 751-761.

Els Ordes religioso-militars: els templers i els hospitalers al bisbat de Lleida, a R. Sol Clot, C. Torres Graell, X. Company Climent (dirs.) i I. Puig Sanchis (coord.), *Arrels cristianes. Presència i significació del Cristianisme en la història i la societat de Lleida. II. Temps de Consolidació La baixa edat mitjana. Segles XIII-XV*, Lleida, Pagès Editors - Bisbat de Lleida, pp. 167-192.

Un nou impuls: l'arribada i l'expansió dels Ordes mendicants, a R. Sol Clot, C. Torres Graell, X. Company Climent (dirs.) i I. Puig Sanchis (coord.), *Arrels cristianes. Presència i significació del Cristianisme en la història i la societat de Lleida. II. Temps de Consolidació La baixa edat mitjana. Segles XIII-XV*, Lleida, Pagès Editors - Bisbat de Lleida, pp. 147-166.

El bisbat de Lleida i les seves relacions amb el Papat, a R. Sol Clot, C. Torres Graell, X. Company Climent (dirs.) i I. Puig Sanchis (coord.), *Arrels cristianes. Presència i significació del Cristianisme en la història i la societat de Lleida. II. Temps de Consolidació La baixa edat mitjana. Segles XIII-XV*, Lleida, Pagès Editors - Bisbat de Lleida, pp. 85-118.

L'opció cristiana de l'Europa medieval, a R. Sol Clot, C. Torres Graell, X. Company Climent (dirs.) i I. Puig Sanchis (coord.), *Arrels cristianes. I. Temps de forja. Els inicis i l'Alta Edat Mitjana. Segles V-XII*, Lleida, Pagès Editors - Bisbat de Lleida, pp. 93-108.

L'orde de l'Hospital durant l'Edat Mitjana, a *Templers i Hospitalers. Ordes Militars a Catalunya. Actes de la XXXVII Jornada de Treball, Barbens, 2006*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs - Diputació de Lleida pp. 149-176.

2007

Sicília sota la dinastia catalana, a *Història de la Corona d'Aragó. I. L'època medieval (1137-1479). De Peronella i Ramon Berenguer IV a Ferran II*, Barcelona, Edicions 62, pp. 169-199.

La Sardenya catalanoaragonesa, a *Història de la Corona d'Aragó. I. L'època medieval (1137-1479). De Peronella i Ramon Berenguer IV a Ferran II*, Barcelona, Edicions 62, pp. 201-210.

El comtat d'Urgell i la conquesta de Balaguer, a F. Sabaté i Curull (ed.), *Balaguer, 1105. Cruïlla de civilitzacions. Reunió científica. X Curs d'Estiu comtat d'Urgell*, Lleida, Pagès Editors, pp. 161-176.

La Pia Almoïna de Lleida en el camí de Sant Jaume de Galícia, a M.T. Ferrer Mallol, P. Verdés (coords.) *El Camí de Sant Jaume i Catalunya. Actes del Congrés Internacional celebrat a Barcelona, Cervera i Lleida, els dies 16, 17 i 18 d'octubre de 2003*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 41-48.

2006

La Orden del Hospital durante la Edad media, a A. Casanova, J. Rovira (eds.), *La Orden del Temple entre la guerra y la paz*, Zaragoza, Certeza, pp. 55 - 74.
Bonifacio VIII y los reinos hispánicos, a I. Bonincontro (ed.), *Bonifacio VIII. Ideologia e azione política. Atti del Convegno organizzato nell'ambito delle Celebrazioni per il VII Centenario della morte. Città del Vaticano, Roma, 26-28 d'aprile 2004*, Ciutat del Vaticà, Roma, Istituto storico italiano per il medio evo, pp. 293-324.

Diccionari d'Història del País Valencià. 1. Barcelona, Edicions 62 (amb D. Garrido, S. Claramunt et alii).

2005

Las ceremonias de coronación de los papas. El ejemplo del pontífice aviñonés Clemente VI, a A. Guiance, P. Ubierna (coords.), *Sociedad y memoria en la Edad Media. Estudios en homenaje de Nilda Guglielmi*, Buenos Aires, Consejo Nacional de Investigaciones Científicas y Técnicas. Argentina, pp. 71-79.

Renacer urbano y despertar económico. Edad media, a V.A. Álvarez Palenzuela (dir.), *Historia de España*, pp. 517-535.

L'Orde de l'Hospital durant l'Edat Mitjana, a A. Casanova, J. Rovira (eds.), *L'Orde del Temple entre la guerra i la pau*, Barcelona, Rafael Dalmau editor, pp. 51-69.

Consideraciones en torno al Compromiso de Caspe, a *Ciclo de conferencias organizado por El Real Cuerpo de la Nobleza. Brazo Militar de Cataluña*, Barcelona, Real Cuerpo de la Nobleza, pp. 5 - 23.

Les respostes de la baixa noblesa catalana al reclam de Pere el Cerimoniós per anar a Sardenya (1354), a M.T. Ferrer i Mallol, J. Mutgé i Vives, M. Sánchez Martínez (eds.), *La Corona catalanoaragonesa i el seu entorn mediterrani a la Baixa Edat Mitjana*, Barcelona, Institució Milà i Fontanals, CSIC, pp. 1- 22.

2004

La política mediterránea de la Corona de Aragón bajo Fernando el Católico, a M. Chiabó, A.M. Oliva; O. Schena, *Alessandro VI. Dal Mediterraneo all'Atlantico. Atti del Convegno (Cagliari, 17-19 maggio 2001)*, Roma, Ministero per i Beni e le Attività Culturali - Direzione Generale per gli Archivi, vol. 1, pp. 89-100.

2003

L'Orde del Temple, a 700 anys després. Els cavallers del Temple o la vigència d'un mite, Sabadell, Fundació Caixa Sabadell, pp. 11-30.

Els càtars. Vida quotidiana i espiritualitat, a J. Duran (coord.), *La mística com a lloc de trobada. Jornades d'Estudis Franciscans*, Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya - Franciscans de Catalunya, pp. 7-51.

Les demandes de coronació de Martí l'Humà (1398-1400), a S. Claramunt Rodríguez (coord.), *El món urbà a la corona d'Aragó. Del 1137 als Decrets de Nova Planta. XVII Congrès d'Història de la Corona d'Aragó (Barcelona - Lleida 2000)*, Barcelona, Universitat de Barcelona, vol. III, pp. 93-104.

Diccionari d'Historiografia Catalana, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana (autor de diverses veus relacionades amb l'Edat Mitjana)

2002

Renacer urbano y despertar económico, a V.Á. Álvarez Palenzuela (coord.), *Historia de España de la Edad Media*, Barcelona, Ariel, pp. 517-533.

Las monarquías feudales, a V.Á. Álvarez Palenzuela (coord.), *Historia de España de la Edad Media*, Barcelona, Ariel, pp. 453-468.

Crisis del Imperio alemán (1190-1280), a V.Á. Álvarez Palenzuela (coord.), *Historia de España de la Edad Media*, Barcelona, Ariel, pp. 543-552.

Les comunitats jueves de Catalunya: l'àrea de Lleida, a M. Companys (ed.), *La Catalunya jueva*, Barcelona, Museu d'Història de Catalunya, pp. 86-107.

La alimentación pontificia. El ejemplo de la mesa del papa aviñonés Gregorio XI (1375-1376), a C.M. Reglero de la Fuente (coord.), *Poder y sociedad en la Baja Edad Media Hispánica. Estudios en homenaje al prof. Luis Vicente Díaz Martín*, Valladolid, Universidad de Valladolid - Secretariado de Publicaciones e Intercambio Editorial, vol. 2, pp. 617-634.

2001

L'Orde de l'Hospital, la Castellania d'Amposta i el Gran Priorat de Catalunya a la Baixa Edat Mitjana, a *Actes de les primeres Jornades d'Història d'Amposta*, Amposta, Ajuntament d'Amposta - Institut d'Estudis Comarcals del Montsià, vol. 1, pp. 21-37.

2000

Ermengol d'Urgell, l'obra d'un bisbe del segle XI, a F. Sabaté (ed.), *La transformació de la frontera al segle XI. Reflexions des de Guissona arran del IX centenari de la consagració de l'església de Santa Maria*, Lleida, 2000, pp. 89-132.

1999

- Dos estudis d'autors catalans sobre Feliu d'Urgell*, a J. Perarnau (coords.), *Feliu d'Urgell. Bases per al seu estudi*, Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya, pp. 46-170 (Studia, Textus, Subsidia, 8).
- El esplendor del Islam*, Madrid, Club Internacional del Libro. (Colección Grandes Civilizaciones) (autor de diversos textos).
- Los nómadas de las estepas*, Madrid, Club Internacional del Libro. Colección Grandes Civilizaciones (autor de diversos textos).
- Germanos y vikingos*, Madrid, Club Internacional del Libro. Colección Grandes Civilizaciones (autor de diversos textos).

1998

- El Priorat de Catalunya de l'Orde de l'Hospital a principis del segle XV. Alguns aspectes*, a *Una historia abierta. Profesor Nazario González*, Barcelona, Universitat de Barcelona, pp. 23 - 31.
- Cronología Histórica Universal. Orígenes/1449*, Barcelona, Bibliograf S.A. (asesor científic i autor de la redacció de diverses entrades referides a l'Edat Mitjana).

1997

- Ordes Militars i organització del territori: Els Hospitalers durant la Baixa Edat Mitjana*, a J. Bolós; J.J. Busqueta (coords.), *Territori i Societat a l'Edat Mitjana. Història, Arqueologia, Documentació*, Lleida, Universitat de Lleida - Institut d'Estudis Humanístics "Miquel Coll i Alentorn", pp. 209-234.
- Els Ordes Militars a les Terres de Lleida: Els Hospitalers*, a *Catalunya Romànica. XXIV. Segrià, Garrigues, Pla d'Urgell, Segarra, Urgell*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 90.

1996

- Els monestirs del bisbat de Lleida segons la dècima de 1358*, a *Homenatge a mossèn Jesús Tarragona*, Lleida, Ajuntament de Lleida, pp. 177-188.
- El comtat d'Urgell*, a *Catalunya Romànica. VI. L'Alt Urgell, Andorra*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, pp. 26-95.
- Edat Mitjana*, a *Atlas Històric Universal*, Barcelona, Editorial 92, pp. 81-155.
- La clerecia regular dels bisbats catalans, segons la dècima apostòlica de 1391*, a *El poder real de la Corona de Aragón: (siglos XIV-XVI). XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón (Jaca 1993)*, Zaragoza, Gobierno de Aragón - Departamento de Educación, Cultura y Deporte, vol. 5. pp. 523-534.

1995

- La historiografia del Comtat d'Urgell*, a J. Farré, G. Gonzalvo, F. Sabaté (eds.), *El Comtat d'Urgell*, Lleida, Universitat de Lleida - Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 11-16.
- L'Alimentació del gran Prior de Catalunya, 1419*, a *Actes Ir Col·loqui d'Història de l'Alimentació a la Corona d'Aragó*, Lleida, Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs, vol. 2, pp. 401-411.
- La col·lecta del 'coronatge' i 'maridatge' al Bisbat d'Urgell (1522)*, a *Miscel·lània de les Terres de Lleida al segle XVI: Homenatge a Antonio Hernández Palmés*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 73-92.
- Diccionari d'Història Universal*, Barcelona, Edicions 62, (autor de la redacció de diverses entrades de termes relacionats amb la història de Catalunya).

1994

- Los monasterios benedictinos de Cataluña a finales del siglo XIV*, a P. Guichard, M.T. Lorcin, J.M. Poisson, M. Rubellin (coords.), *Papauté, Monachisme et Théories Politiques. Etudes d'histoire médiévale offertes à Marcel Pacaut*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, vol. 1, pp. 217-228.
- L'ordre de l'Hospital a les terres catalanes (Edat Mitjana)*, a *Actes de les Primeres Jornades Ordes Religioso-Militars als Països Catalans (s. XII-XIX)*. Montblanc, 8-10 novembre 1985. Tarragona, Diputació de Tarragona, pp. 229-240.
- Conquesta i repoblació del Segre Mitjà i la Baixa Noguera*, a *Catalunya Romànica. XVII. Noguera*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, pp. 40-53.
- L'organització eclesiàstica*, a *Catalunya Romànica. XVII. Noguera*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, pp. 53-73.
- Societat i economia*, a *Catalunya Romànica. XVII. Noguera*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, pp. 73-79.
- Aproximació històrica al castell i als senyors de Mataplana*, a J.I. Padilla (coord.), *El castell de Mataplana. L'evolució d'una fortificació senyorial (s. XI-XV) (Gombrèn, Ripollès)*, Barcelona, Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica - Facultat d'Història - Divisió de Ciències Humanes i Socials, , pp. 11-18.
- La Cataluña Medieval*, a *Gran Historia de España. 31. Historia de Cataluña*, Madrid, ABC, pp. 37-129 (amb S. Claramunt i J.R. Julià).

1993

- Vida econòmica de la Cervera medieval*, a B. Cuñé Sala, M.T. Salat Noguera (coords.), *Guia històrica de Cervera. Dels orígens als nostres dies*, Cervera, Centre Municipal de Cultura, pp. 41-42.
- La Dècima Apostòlica: L'exemple d'Elna (1391)*, a M. Sánchez Martínez (coord.), *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Catalunya bajomedieval*, Barcelona, Institució Milà i Fontanals, CSIC, pp. 455-486.
- Diccionari d'història de Catalunya*, Barcelona, Edicions 62 (autor de la redacció de diverses entrades de termes relacionats amb la història de Catalunya).

1992

- Les rendes de la clerecia de la seu de Lleida al 1391*, a F. Vilà, I. Lorés (eds.), *Actes del Congrés de la Seu Vella de Lleida*, Lleida, Pagès Editors, pp. 153-157.
- Gardeny: Els templers a Lleida, a Lleida. La ciutat dels dos turons*. Lleida, Ateneu Popular de Ponent, pp. 10-42.
- El bisbe Ferrer Colom i l'església del seu temps (1334-1340)*, a P. Bertran (ed.), *El bisbe Ferrer Colom: la llum i els tapissos de la Seu Vella*, Lleida, Amics de la Seu Vella - Pagès Editors, pp. 13-29.

1991

- L'Església de Lleida en el pontificat de Calixte III*, a X. Company (ed.), *Els Montcada i Alfons de Borja a la Seu Vella de Lleida*, Lleida, Amics de la Seu Vella, pp. 91-104.
- Adenatants i secretaris de l'aljama jueva de Lleida (segles XIV i XV)*, a *Actes I Col·loqui d'Història dels Jueus a la Corona d'Aragó*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 313-320.
- Història Universal. 2. Edat Mitjana*, Barcelona, Editorial 92 (coord. científic S. Claramunt, textos de P. Bertran, S. Claramunt, J. Hernando i J.R. Julià; els 10 vols. de l'obra es van publicar entre 1991 i 1996).
- Notes sobre la fiscalitat reial a la ciutat de Lleida (1341-1351)*, a J. Alturo (coord.), *Miscel·lània Homenatge a Josep Lladonosa*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 255-266.
- Archivo de la Colegiata de Cardona*, a J. Mateu Ibars; M.D. Mateu Ibars, *Colectánea Paleográfica de la Corona de Aragón. Siglos IX-XVIII*, Barcelona, Universitat de Barcelona, vol. I, pp. 226-228.

1989

- Alfons el Benigne, comte d'Urgell*, a *Les despulles reials d'Alfons el Benigne, Elionor i l'Infant Ferran retornen a la Seu Vella de Lleida*, Lleida, Amics de la Seu Vella, pp.35-41.
- El text català dels primers estatuts de l'Orde de l'Hospital*, a *Haciendo Historia. Homenaje al profesor C. Seco*, Madrid, Universidad Complutense, pp. 23-30.
- L'Hospital del Sant Esperit de Lleida (segles XII-XV)*, a *Homenatge a la memòria del Prof. Dr. Emilio Sáez: aplec d'estudis dels seus deixebles i col·laboradors*, Barcelona, Universitat de Barcelona - Centre d'Estudis Medievals de Catalunya - Institució Milà i Fontanals, CSIC, pp. 317-332.

1988

- L'orde de San Joan de Jerusalem i l'expansió de la Corona d'Aragó per la Mediterrània*, a *Els ordes eqüestres militars i marítims i les marines menors de la Mediterrània durant els segles XIII-XVII*, Barcelona, Universitat de Barcelona, pp. 27-34.

Els orígens de la comanadoria hospitalera de l'Espluga Calba, dues butlles de Benet XIII de 1405 i 1415, a *Jornades sobre el Cisma d'Occident a Catalunya. Les Illes i el País Valencià: Barcelona i Peníscola, 19-21 d'abril de 1979*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, vol. 2, pp. 283-287.

1987

Epistolari d'una monja solsonina al voltant de 1800, a *Homenatge a Josep Vallverdú*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 435-452 (amb M. Casas Nadal).

Una institució montpellerina a Lleida: L'Hospital del Sant Esperit (segles XVI-XVI), a Montpellier, la Couronne d'Aragon et les pays de Langue d'Oc (1204-1349). Actes du XIIe Congrès d'Histoire de la Couronne d'Aragon (Montpellier 1985), Montpellier, Société archéologique de Montpellier, vol. 2, pp. 225-238.

1986

Dos models d'hàbitat fortificat: Sant Llorenç de Montsec i Oroners (La Noguera), a *Setmana d'Arqueologia Medieval*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 105-128.

La ceràmica decorada del gòtic a Catalunya, a *La ceramica medievale nel Mediterraneo occidentale. Atti del Congresso (Siena, 8-12 ottobre 1984) (Faenza, 13 ottobre 1984)*, Sesto Fiorentino, All'Insegna del Giglio, pp. 227-234.

L'etapa italiana d'Antoni Agustí i les seves relacions amb el Col·legi d'Espanya, a *Jornades d'Història "Antoni Agustí i el seu temps (1517-1586)"*, Tarragona, Caixa Tarragona, pp. 227-242.

Marc històric de l'església de Vilagrassa, a *Vilagrassa. VIII Centenari de la carta de població, 1185-1985*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 37-45.

Cardona a l'època medieval, a Ll. Ferrer i Alòs (coord.), *Història de les comarques de Catalunya. I. El Bages*, Manresa, Parcir Edicions Selectes, vol. I, pp. 186-196 (amb M. Casas Nadal).

Els senyors jurisdiccionals i els càrrecs dels municipis de les terres de Lleida a les acaballes del regnat de Carles III, a *Miscel·lània de les Terres de Lleida al segle XVII*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 85-133.

El jaciment arqueològic de Santa Coloma d'Arger (Província de Lleida), a *Actas I Congreso de Arqueología Medieval Española (Huesca, 17, 18, 19 abril 1985)*, Zaragoza, Congreso de Arqueología Medieval Española, vol. 2, pp. 203-220 (amb F. Fité Llevot).

1984

La alimentación de los pobres en Lérida en el año 1338, a *Manger et boire au Moyen Age. Actes du Colloque de Nice (15-17 octobre 1982)*, Nice, Publications de la Faculté des Lettres et Sciences Humaines, vol. I, pp. 361-373.

Notes sobre l'expulsió dels moriscos de la ciutat de Lleida (1610), a *Les terres de Lleida al segle XVII*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 33-59.

Les ceràmiques grises de Sant Pere del Pedrís, a M. Riu i Riu (coord.), *Ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya Medieval*, pp. 49-62 (Annex 2 a “Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia”).

1983

El comtat d’Urgell (dels orígens al segle XIII), a *Annals I Universitat d’Estiu, Andorra 82: El segle XIII*, Andorra la Vella, Conselleria d’Educació i Cultura, pp. 116-125.

Les rendes reials de la ciutat de Lleida al 1299, a *La societat mediterranea all’epoca del Vespro. XI Congresso di Storia della Corona d’Aragona (Palermo - Trapani - Erice 1982)*, Palermo, Accademia di Scienze, Lettere e Arti, vol. II, pp. 187-199.

Notes sobre l’Orde de l’Hospital al comtat de Pallars, a *Actas VII Congreso Internacional de Estudios Pirenaicos. Seo de Urgel, 1974*, Jaca, Instituto de Estudios Pirenaicos, vol. 4, pp. 79-95.

1982

Una comanda hospitalera a la primera meitat del segle XIII: Susterris. Notes i documents, a *Jaime I y su época. X Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Zaragoza 1976*, Saragossa, Institución Fernando el Católico - Gobierno de Aragón, vol. 3, pp. 37-50.

1981

L’Almoina de la seu de Lleida a principis del segle XV, a *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña Medieval*, Barcelona, Institució Milà i Fontanals, CSIC, Departamento de Estudios Medievales, vol. 2, pp. 347-368.

1979

El Llibre del batlle reial de Lleida, Ramón de Carcassona (1366-1369), a *Miscel·lània Homenatge al professor Salvador Roca i Lletjós*, Lleida, Institut d’Estudis Ilerdencs, pp. 157-186.

1978

L’augment de la ramaderia, a *Història de Catalunya*, Barcelona, Editorial Salvat, vol. III, pp. 167-175.

PRÒLEGS I PRESENTACIONS

Una relació exhaustiva d’aquestes activitats és del tot impossible. A continuació només es recullen un grapat els pròlegs i presentacions escrites a les obres de diferents autors, des de l’any 1992.

2011

Pròleg a E. Cantarell, M. Comas, C. Muntaner, *El llibre de la Baronia d'Eramprunyà*, Lleida, Pagès Editors, pp. 7 - 13.

2010

Pròleg a F. Fité i Llevot, *Arnau Mir de Tost. Un senyor de frontera al segle XI*, Lleida, Edicions i Publicacions de la Universitat de Lleida, pp. 9-12.

2008

Presentació a R. Sol Clot, C. Torres Graell, X. Company Climent (dirs.) i I. Puig Sanchis (coord.), *Arrels cristianes. Presència i significació del Cristianisme en la Història i la Societat de Lleida. 2. Temps de consolidació. La Baixa Edat Mitjana. Segles XIII-XV*, Lleida, Pagès Editors, pp. 15-18.

2006

Pròleg a J. Vilaginés, *La gent i el paisatge. Estudis sobre el Vallès medieval*, Abadia de Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 7-9.

2005

Pròleg a E. Guillem, *Els testaments trobats a Ivars d'Urgell (1613-1799). Transcripció, facsímil i anàlisi del plec de documents de veïns del terme, trobats els anys 70 a l'Ajuntament d'Ivars d'Urgell*, Ivars d'Urgell, Ajuntament d'Ivars d'Urgell, pp. 5-7.

2004

Pròleg a *Megalitisme, gravats i cupuliformes. L'imaginari de l'home prehistòric. Homenatge a Josep M. Miró Rosinach*, *Actes de la XXXIV Jornada de treball*, Artesa de Segre, Grup de Recerques de les Terres de Ponent, pp. 5-6.

2003

Pròleg a J. Bertran Cuders, *Història de la vila de Talarn*, Tremp, Garsineu Edicions, pp. 11-12.

2000

Pròleg a J. Fuguet Sans, *Templers i Hospitalers. III. Guia de les Terres de Ponent i la Franja*, Barcelona, Rafael Dalmau, pp. 5 - 7.

1995

Pròleg a Miscel·lània de les Terres de Lleida al segle XVI: Homenatge a Antonio Hernández Palmés, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 7-8.

1992

Preludi a J. Alturo (ccord.), *Miscel·lània Homenatge a Josep Lladonosa*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, pp. 9-11.

NECROLÒGIQUES

2011

In memoriam. Prof. Manuel Riu i RiU, historiador i arqueòleg (1929-2011), "Anuario de Estudios Medievales" 41/1, pp. 390-394. (amb Immaculada Ollich Castanyer)

2010

In memoriam. Julio Valdeón Baruque (Olmedo, 1936-Valladolid, 2009), "Índice Histórico Español" XLVII-124, pp. 25-27.

RESSENYES

El Dr. Prim Bertran va col·laborar molt activament amb l'Anuario de Estudios Medievales, amb l'Índice Histórico Español i altres revistes científiques, tot redactant centenars de ressenyes sobre la producció historiogràfica i cultural catalana, espanyola i d'arreu. La relació seria inacabable.

ALTRES MÈRITS

- Secretari de la Revista "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia" (2014).
- Secretari de la Sociedad Española de Estudios Medievales (SEEM) des del 7 de juny de 2007 al 29 de gener de 2010.
- Membre del comitè executiu del XVIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Barcelona-Lleida, setembre de 2000 (1998-2000).
- Membre del consell assessor del "Boletín de la Real Sociedad Arqueológica Tarracense" (des de l'any 2012).
- Membre del comitè editorial de la col·lecció "Medieval Cultures", Viella Libreria Editrice. Roma (des de l'01/XII/2011).
- Membre del consell de redacció de la revista "Miscelánea Medieval Murciana" (des de l'any 2011).
- Membre del consell de redacció de la revista "Tamid", Societat Catalana d'Estudis Hebraics, filial del Institut d'Estudis Catalans (des de l'01/VIII/2009).
- Membre de l'*Institut de Recerca en Cultures Medievales* (IRCVM) de la Universitat de Barcelona (des del 15 de setembre de 2008).

- Membre del comitè editorial de la revista “Medievalismo. Sociedad Española de Estudios Medievales” (des de l’01/I/2007).
- Membre del comitè de redacció de la revista “Índice Histórico Español”, del Centre d’Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona (des del 1998).
- Membre del comitè assessor de la revista “Anuario de Estudios Medievales”, del CSIC de Barcelona (des del 1996).
- Membre del consell assessor de la col·lecció “Territori i Societat a l’Edat Mitjana”, de la Universitat de Lleida (des del 1996).
- Membre del consell de redacció de la revista “Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia”, del Departament d’Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona (des del 1995).
- Vocal de la Societat Catalana d’Estudis Hebraics, filial de l’Institut d’Estudis Catalans (des del 1994).
- Conseller de l’Institut d’Estudis Ilerdencs (1 de juliol de 1986 - 20 d’octubre de 1995).
- Membre corresponent de la Real Academia de la Historia per la província de Lleida (des del 29/VI/1984).
- Membre fundador de l’Associació d’Estudiosos del Judaisme Català, filial de l’Institut d’Estudis Catalans (des del 1984).
- Vocal del Reial Patronat de la Seu Vella de Lleida (des del 1982; Ordre de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 342/1982, DOGC 268/82).
- Membre del consell de redacció de la revista “Urgellia” (des del 1978).
- Membre de la Societat Cultural Urgel·litana, bisbat d’Urgell (des del 1978).
- Col·laborador de la revista “Índice Histórico Español” del Centre d’Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona (des del 1975).
- Membre vocal del tribunal que concedeix el Premi Extraordinari de Doctorat, en l’àmbit de Geografia i Història, de la Universitat de Lleida (del curs 2007-2008), nomenat per la comissió de doctorat de la Universitat de Lleida (30 d’abril de 2009).
- Membre del tribunal qualificador de les proves d’habilitació dels Guies de Turisme de la Generalitat de Catalunya (Resolució IUE/622/2009 de 27 de febrer 2009).
- Vocal titular del tribunal d’habilitació dels Guies de Turisme de Catalunya. Nomenat per la Conselleria de Comerç, Turisme i Consum de la Generalitat de Catalunya (Resolució IUE/170/2008).
- Membre del tribunal que concedeix el Diploma de Estudis Avançats (DEA) del programa de doctorat dels Departaments d’Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica i d’Història Moderna, ‘El món medieval i modern. Últimes línies de recerca’, Universitat de Barcelona, (biennis 2003-2005, 2005-2007 i 2006-2008).
- Vocal titular del tribunal d’habilitació dels Guies de Turisme de Catalunya. Nomenat pel Departament de Comerç, Turisme i Consum de la Generalitat de Catalunya (resolució CTC/482/2006 de 6 de febrer, DOGC 4587, 7 de març de 2006, pàg. 10642).
- Membre del tribunal que concedeix el Diploma d’Estudis Avançats (DEA), del programa de doctorat ‘Història, Història de l’Art i Patrimoni Cultural. Models i Itineraris en Història i Història de l’Art’, Universitat de Lleida (bienni 2004-2006).

- Membre del tribunal que concedeix el Diploma d'Estudis Avançats (DEA), del programa de doctorat 'La construcció d'Europa: Societat, Cultura, Dret i Educació', Universitat de Lleida (bienni 2003-2005).
- Membre del tribunal que concedeix el Diploma d'Estudis Avançats (DEA), del programa de doctorat 'Entre camp i ciutat. Fonts, mètodes i anàlisis historiogràfics', Universitat de Lleida (biennis 1999-2000 i 2003-2004).
- Membre de la comissió del Programa de Doctorat "Societat i Cultura" de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (des de l'any 2011).
- Membre del Programa de Cooperació Franco-Espanyol en Ciències Socials entre la SEEU i el CNRS (Ref.: PFE2002-0005) (des del 2005).
- Membre dels tribunals de les proves d'aptitud per a l'accés a la Universitat. Universitat de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra (des del 1990).
- Presentació del llibre d'Alessandra Cioppi, *Le strategie dell'invincibilità. Corona d'Aragona e Regnum Sardiniae*. Università di Cagliari (19/XI/2013).
- Informe científic *Commemoració del 800 aniversari de la batalla de Muret* (2013).
- Conferència-presentació de l'obra *L'Edat Mitjana: món real i espai imaginat*, coord. pel prof. Flocel Sabaté, València, Editorial Afers (Barcelona, 8 de març, 2012; Lleida, 13 de març de 2012).
- Excursió guiada: *La ruta del mercat al comtat d'Urgell*. En el context del *XVI Curs d'estiu Comtat d'Urgell: El mercat. Un món de contactes i intercanvis* (Balaguer, 7 de juliol de 2011).
- Assistència a les I Jornades Científiques sobre Cultures Medievals, *L'Edat Mitjana al segle XXI*, celebrada a l'Institut d'Estudis Catalans (31 de maig de 2007).

IGNASI J. BAIGES JARDÍ (Universitat de Barcelona)
 DANIEL PIÑOL ALABART (Universitat de Barcelona)